

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Латифов Алихон Давлатович дар мавзуи «Инъикоси масоили иҷтимоӣ дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз», барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти ҳиндӣ)

Адабиёти ҳиндӣ яке аз адабиётҳои пурғановати Ҳиндустон буда, солҳои зиёдест, ки таҳқиқу омӯзиши ташаккул ва инкишоф, вижагиҳои мавзуиву ҳунари, таҳаввулоту сабку услуб, анвои адабӣ ва дигар масоили умда ва муайянкунандаи он мавриди таваҷҷуҳи донишмандони ҷаҳон қарор дорад.

Дар даврони соҳибистиклолии Ҳиндустон насли тозае аз адибону нависандагон қадам ба марзи адабиёт ниҳоданд, ки дорои диду биниши тоза, ҷаҳоншинохтӣ ва ҷаҳоннигарии дигаргуна буданд. Барҷастатарин хидмати насли истиқлол иборат аз он буд, ки онҳо тавонистанд бо офаридани осори дархӯри асри ҳеш, роҳро барои насли баъдӣ, насли сеюми адабиёти ҳиндӣ ҳамвор созанд. Дар диссертатсияи мазкур паҳлуҳои мухталифи масоили иҷтимоӣ дар ҳикояҳои яке аз намояндагони адабиёти муосири ҳиндӣ, ҳикоянависи соҳибистеъдод Меҳруннисо Парвиз мавриди таҳлилу арзёбӣ қарор гирифтааст.

Диссертатсияи Латифов Алихон «Инъикоси масоили иҷтимоӣ дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз» тадқиқоти арзишманде дар мутолиа ва омӯзиши муфассалу фарогири тамоилҳои адабӣ, хоса тамоилҳои инкишофи жанри ҳикоя дар адабиёти муосири ҳиндӣ мебошад. Муаллифи рисола бо таъкиди муҳиммот ва мубрамияти мавзӯ, таваҷҷуҳи аҳли назарро ба вижагиҳои таълифоти ҳикояи муосири ҳиндӣ дар эҷодиёти Меҳруннисо Парвиз ҷалб менамояд, ки он ҳадафи пажӯҳиши муаллифро мушаххас мегардонад ва имрӯз маҳз яке аз нависандагоне, ки дар камолу боландагии насри ҳиндӣ ва махсусан, жанри ҳикоя саҳми барҷаста дорад, Меҳруннисо Парвиз мебошад.

Дар адабиётшиносии тоҷик низ то ба имрӯз ба ғайр аз мақолаву гузоришҳои профессор Ҳабибулло Раҷабов таълифоти ҷудогона дар мавриди адабиёти муосири ҳиндӣ, хоса навъи адабии ҳикояи он сурат нагирифтааст.

Диссертант Латифов Алихон дар мисоли ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз ба таҳқиқи паҳлуҳои мухталифи масоили иҷтимоӣ машғул шуда,

рӯзгору осор, хунари эҷодӣ, сабку нигориши бадеии осори адибаро баррасӣ намудааст.

Рисола аз муқаддима аз 3 боб, зербобҳо, хулоса ва феҳрасти адабиёти истифодашуда фароҳам омадааст. Сохтори рисола низ мақсади гузошташударо инъикос менамояд.

Муҳаққиқ дар муқаддимаи рисола оид ба масоили аҳамият, дараҷаи омӯзиши мавзӯ, сарчашмаҳои таҳқиқ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, асосҳои назарӣ ва методологии таҳқиқ, навгониҳо, арзиши назарӣ ва амалии таҳқиқ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, коркард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ андешаву мулоҳизаҳои хешро баён намудааст.

Боби аввали диссертатсия, ки «Меҳруннисо Парвиз – намояндаи насли адибони давраи озодии Ҳиндустон» унвон гирифтааст, аз чор зербоб – «Зиндагиномаи Меҳруннисо Парвиз», «Меҳруннисо Парвиз ва танқиди адабӣ», «Осори Меҳруннисо Парвиз» ва «Фаъолияти рӯзноманигорӣ ва иҷтимоии Меҳруннисо Парвиз» фароҳам омадааст.

Диссертант ҳангоми баррасии масъалаҳои мавриди таҳқиқ, пеш аз ҳама, аз гуфтаву навиштаҳои адибон ва муҳаққиқони Ҳинд, маълумотҳои энциклопедӣ солу моҳи таваллуд, айёми таҳсил, фаъолияти рӯзноманигорӣ ва нависандагӣ қору эҷодиёти минбаъдаи адибаро мушаххасан нишон дода, мавриди шарҳу тавзеҳ қарор додааст.

Ҳамчунин дар таблиғу тарвиҷи мавзуоти муҳталифи зиндагии иҷтимоӣ, тарҷумаҳои адиба, нақду баррасии масоили адабиётшиносӣ муфассал маълумот додааст, ки аз истиклоли андеша, ҷӯяндагӣ, боҳабар будан аз методу усулҳои таҳқиқ ва таснифнигории унвонҷӯ башорат медиҳанд.

«Инъикоси масоили иҷтимоӣ дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз» унвони боби дуюм аст, ки фарогири ду зербоб мебошад.

Муаллиф дар зербоби аввали боби дуюм зери унвони «Бозтоби ҷойгоҳи занон дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз» талош намудааст, то масъалаи занону нақши онҳоро дар ҷомеаи Ҳиндустон мавриди арзёбӣ қарор диҳад. Равшан аст, ки мавзуи зан, мавқеияти он дар қонуни хонаводагӣ, дар ҷомеа, вазъи ҳуқуқии занон аз зумраи мавзӯҳои мебошанд, ки дар адабиёти тамоми қавму миллатҳо мавҷуд аст. Ошноӣ бо осори Меҳруннисо Парвиз нишон медиҳад, ки инъикоси масоили иҷтимоӣ ва махсусан мушкилоти зан дар ҷомеаи Ҳиндустон яке аз мавзӯҳои асосӣ ба шумор меравад.

Дар зербоби «Бозтоби пайвандҳои хонаводагӣ» диссертант доир ба андешаҳои Меҳруннисо Парвиз нисбат ба мавзӯҳои муносибати миёни

фарзандон, таъсири муҳити хонавода дар камолу инкишофи ҷаҳонбинии онҳо, бархӯрди онҳо ба мушкилоти хонавода, ки дар ҳикояҳои нависанда нақши калидӣ доранд, мавриди таҳлил қарор гирифтааст.

Боби сеюм зери унвони «Ҳунари ҳикоянависи Меҳруннисо Парвиз (масоили зебоишинохтӣ)» фарогири ду зербоб буда, ба таҳлилу арзёбии ҷанбаҳои ҳунари ва эстетикӣ нависанда бахшида шудааст. Зербоби аввал «Таҳлили ҳикояҳо ва ҷанбаҳои сабки онҳо» ном дошта, бо таҳлили ҳикояҳо ва ҷанбаҳои сабки онҳо оғоз мешавад.

Диссертант дар ин зербоб панҷ ҳикояи адибаро мавриди таҳлил қарор дода, вижагиҳои ҳунари ҳикоянависӣ ва шеваҳои эҷодгарии нависандаро шарҳу тавзеҳ додааст.

Дар адабиётшиносии имрӯз масъалаи муҳимму арзишманд бархӯрди муҳаққиқона ба осори нависандагонест, ки дар афзоиши ин жанри куҳан ба шуҳрат расидаанд. Ҳалли ин масъала шинохти ҳунару истеъдод, шеваҳои эҷодгарии нависандаи ба шуҳратрасидаро тақозо мекунад.

Дар зербоби дувум бо номи «Нақши муколама дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз» диссертант шеваҳои истифодаи диалогро дар ҳикояҳои нависанда таҳқиқ намуда, нақши муколамаро дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз бо таҳлили як ҳикояи нависанда шарҳу тавзеҳ додааст.

Муаллиф саъй намудааст, то аз як тараф ҷойгоҳи муколамаро дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз таъйин ва бозгӯшӣ намояд ва аз ҷониби дигар, нақшу аҳаммияти муколамаҳоро ҳамчун яке аз рӯкҳои эҷодӣ тавсифу баён созад. Диссертант ибронд меорад, ки муколама ё гуфтугӯ дар осори мансур вобаста ба он ки ҳунару истеъдоди нависанда дар чӣ пояе қарор дорад, метавонад вазифаҳои гуногунро иҷро намояд.

Мавзӯ дар доираи рисолаи номзадӣ ҳалли худро ёфтааст. Муаллиф тавонистааст дар доираи кори илмӣ аз мақсади дар пеш гузоштаи худ барояд. Ӯ дар робита ба ин масъала тамоми маводи мавҷударо мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додааст.

Дар баробари дастовардҳо дар диссертатсия баъзе камбудӣҳо ба назар расиданд, ки бартараф кардани онҳо арзиши илмӣ ин кори таҳқиқиро боз бештар менамояд.

1. Аппарати илмӣ-техникии автореферат аз камбудӣҳо холӣ нест.
2. Диссертант баъзе аз иқтибосотро ба таври зарурӣ мавриди таҳлил қарор надодааст.

Ин камбудиҳо чузъӣ ва ислоҳшаванда буда, ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмии рисолаҳо кам намегардонанд.

Таҳқиқоти анҷомдодаи Латифов Алихон Давлатович дар мавзӯи «Инъикоси масоили иҷтимоӣ дар ҳикояҳои Меҳруннисо Парвиз» ба талаботи Комиссияи олии атестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология, аз рӯйи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти ҳиндӣ) сазовор мебошад.

Муқарриз:

муовини директори

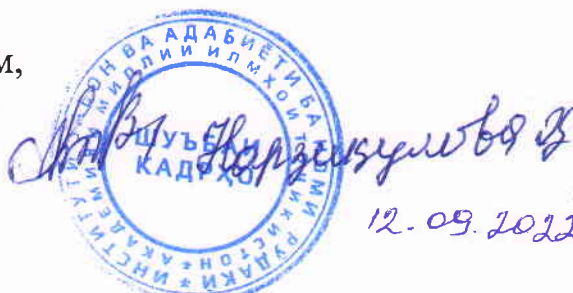
Институти забон ва адабиёти ба

номи Рӯдакии АМИТ,

номзади илми филология

 Муҳаммадиев Ш.

Имзои Муҳаммадиев Ш.-ро тасдиқ мекунам,
сардори шуъбаи кадрҳои Институти забон
ва адабиёти ба номи Рӯдакии АМИТ

12.09.2022

Нишонӣ: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдаки 21
Тел: (+992) 2217550; (+992) 2272907
E-mail: shamsiddin-2010@mail.ru